

ב"ה.

אברהם אביש שור

דו"ח התקדמות לעמותה 'עד הנה' לחקר יהדות גליציה ובוקובינה

13.3.18

1) מחקרים:

אני עוסק עתה במספר מחקרים חשובים:

1. פרק שנשכח – 'התשובה' כפעילות הבעש"ט, המגיד ממזריטש ותלמידיו.

הסתאבות רוחנית שפשטה בעם במזרח אירופה במאה הי"ח, גרמה שהבעש"ט יקדיש תשומת לב לפעולות שיביאו להחזרת העם בתשובה. החוקרים לא הבחינו בתופעה זו, כי רעיונותיה העמוקים של החסידות וסיפורי המופתים של הבעש"ט שהתפשטו ושרדו עד היום - הצליחו לכסות ולהעלים מההיסטוריה את פעולות ה'תשובה' שנדרש להן הבעש"ט בעקבות השיכרון הרוחני בו היו שרויים הקהילות. גם העיסוק ההיסטורי שדן בריכוז אליטות של צדיקים שנקשרו לבעש"ט השכיח את מצוקת הדור והמזור שהעניק להם הבעש"ט מייסד החסידות. לעומת זאת תלו את הופעת הבעש"ט כמי שחיוק את המון העם לאחר שנקעה נפשם מהריחוק שחשו כלפיהם מנהיגי הקהילות והרבנים שישבו במגדל השן.

גם לאחר פטירת מייסד החסידות הבעש"ט בשנת תק"כ-1760, ובהנהגת המגיד רבי דוב בער ממזריטש ממסד החסידות, תפסה פעילות התשובה חלק נכבד מהיקף העשייה והפצת החסידות שנעשתה בידי תלמידיו, וגם כאן נעלם פרק חשוב זה מעיני הציבור והחוקרים שהתמקדו בזוויות אחרות בתולדות הימים ההם.

ב"ה אני לקראת סיום הכתיבה של פרק זה.

2. פרק עלום: 'משיח בן דוד בשושלת קרלין-סטולין'.

חוקרי החסידות חלוקים בדעותיהם בעניין המשיחיות בחסידות. ולא הצליחו להגיע להסכמות. זאת בגלל הסיבה הפשוטה: כי השיח בנושא רגיש זה היה סוד כמוס לחוג מצומצם שכלל אישים בודדים הנמנים עם ראשי החסידות. הנושא הרגיש של המשיחיות נשמר בקפידה מיוחדת ולא הודלף לחסידים, ונזהרו מאד מלרשום בכתביהם דברים הקשורים לנושא. חידושו של מחקרי הוא לפצח את צפונות המשיחיות המוסוות באשכול של נושאים.

ב"ה אני בעיצומה של כתיבת פרק חשוב וחדשני זה.

2) חיבור ספר: 'החסידות בליטא והשפעתה על המרחב' שיח חדש על החסידות - יובל שנים תקכ"ב-תקע"ב 1762-1812'

ללמוד מהחסידים על החסידות:

בחודשים האחרונים התקדמתי מאד בכתיבת הספר, המהווה אוצר בלום של חידושים מחקריים, פרשנות ותובנות מחודשות, גילויים של תעודות חדשות וחשיפת פרקים עלומים. עיקר חדשנות הספר הוא בכך כי הם עוסקים במחקרים שהמחקר האקדמי לא עמד עליהן.

אני עוסק בחודשים אלה בכתיבתם מחדש של פרקי הספר, בחיבור ביניהם, ובהצגת נרטיב גלובלי מזווית ראייה ייחודית של חסיד המצוי גם במקורות מחקר אקדמיים.

בעבודת הכתיבה אני מנסה להתמודד עם המקורות החסידיים ולשבצם בתוך המערכת ההיסטוריוגרפית של המחקר האקדמי.

לאחר שיצאתי את בסיס המאמרים אני עסוק בימים אלה בכתיבת טיוטת הספר, לקראת הגשתו בעז"ה בחודש סיון ע"ה.

3) קורסים:

קורס חדש:

בתחילת השנה הנוכחית ההתחלתי קורס חדש ואני מגיש מדי שבוע ל-22 אברכים שיעור קורס בתולדות החסידות בפרייקט 'מליטא לגליציה' המוגש מטעם מכון 'עד הנה' המרכז לחקר המורשת התורנית בגליציה ובוקובינה. עד היום הגשתי כ-12 שיעורי קורסים בהם אני מלקט את המידע המודפס ממקורות חסידיים ואקדמיים.

שיפור שיעורי הקורס:

בעקבות הניסיון שצברתי בהגשת הקורס הקודם של השנה העברה, שיפרתי את שיעורי הקורס, ליטשתי אותם והוספתי נתונים היסטוריים ומתודיים חדשים.

הצגה ויזואלית:

השנה אני נעזר בהגשת השיעורים במצגות שאני בונה אותם במיוחד לשיעורים. ובכל שיעור אני מציג נתונים גרפיים שונים, מפות ומקורות טקסטים ויזואליים, הנותנים אפשרות רבה להמחיש את נושאי השיעור ולאפשר לתלמידים את קליטתם.

(4) מסע לימודים ספטמבר 2017:

בתחילת השנה סיימו משתתפי הקורס של השנה העברה, ובסיומו השתתפו 22 תלמידי הקורס במסע לימודים בבילרוס ובאוקראינה במחוזי פולדוליה ובחלק הגליצאי שבו 'נגענו בהיסטוריה' שלמדנו במשך כל שיעורי הקורס. החוויות והעוצמות שנצרכו בתלמידים הן בלתי ניתנות לתיאור.

תיעדנו את מסע הלימודים שעברנו בצילומים כשחלק מהם על רקע האוטובוס הנושא שלט של 'מכון עד הנה' ובסיומו הוצאנו דיסק מעובד ועליה תווית: ב"ה מכון 'עד הנה' המרכז לחקר המורשת התורנית בגליציה ובוקובינה' בדיסק שילבנו אתרים היסטוריים מצולמים במסע יחד עם הסברים היסטוריים ותיעוד דקומנטרי.

5) מטלות תלמידי הקורסים:

עם סיום הקורס של השנה העברה 2017, הצבנו לתלמידים את המטלות שלפנינו כעבודות במחקר היסטורי, המבוצעות באופן עצמאי על ידי תלמידי קורס 'צעירי קרלין' במסגרת מכון 'עד הנה' לחקר יהדות גליציה ובוקובינה. התלמידים השלימו וסיימו את הקורס במשך שנת תשע"ז-2017 בהדרכת ובהנחייתי כמרצה הקורס.

יחד עם ראש המכון ד"ר מעוז כהנא בחרנו את ספר 'שבחי הבעש"ט' שבו יתמקדו עבודות המחקר והכתיבה של תלמידי הקורס. השתמשנו במהדורת ר' בנימין מינץ, ירושלים תשכ"ט, שהיא מבוססת על המהדורה השנייה, ברדיטשוב תקע"ה.

במהלך העבודות למדו התלמידים להפיק את המרב מהמידע הנמצא בתוך הנרטיב ולפרשנו מזוויות ראייה היסטוריות ומעניינות. התוצר הסופי של העבודות הועלו על הכתב, לאחר שהועלתה שאלת מחקר ומסקנותיה. המחקרים הקצרים שלפנינו הם חדשניים. העבודות הקצרות סייעו לתלמידים להשלים את לימודי הקורס, לפתח ראייה היסטורית ולהפנים תפיסת מחקר ממוקדת ומאירה יותר מאשר בקריאה רגילה של טקסטים.

המטלות שהושלמו הועברו לאישור הנהלת המכון, ולאחר שעברו בדיקה הם הוחזרו לתלמידים כדי לשפר את הטעון תיקון. אני מקווה כי ב"ה המטלות יהיו מושלמים ויוגשו מחדש במשך חודש זה.